हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला
३०८

महर्षिगोतममहामुनिप्रणीतं

न्यायदर्शनम्

सम्पादकौ

श्री सुदर्शनाचार्यः, गोस्वामी दामोदरशास्त्री च

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी

१९९७

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला
३०८

महर्षिगोतममहामुनिप्रणीतं

न्या य द र्श न म्

सम्पादकौ

श्री सुदर्शनाचार्यः, गोस्वामी दामोदरशास्त्री च

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी

१९९७

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला
३०८

महर्षिगोतममहामुनिप्रणीतं

न्या य द र्श न म्

सम्पादकौ

श्री सुदर्शनाचार्यः, गोस्वामी दामोदरशास्त्री च

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी

१९९७

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला
३०८

महर्षिगोतममहामुनिप्रणीतं

न्यायदर्शनम्

सम्पादकौ
श्री सुदर्शनाचार्यः, गोस्वामी दामोदरशास्त्री च

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी
१९९७

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला
३०८

महर्षिगोतमहामुनिप्रणीतं

न्यायदर्शनम्

सम्पादकौ
श्री सुदर्शनाचार्यः, गोस्वामी दामोदरशास्त्री च

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी
१९९२

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला

३०८

महर्षिगोतममहामुनिप्रणीतं

न्या य द र्श न म्

सम्पादकौ

श्री सुदर्शनाचार्यः, गोस्वामी दामोदरशास्त्री च

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी

१९९२

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला
३०८

महर्षिगोतममहामुनिप्रणीतं

न्यायदर्शनम्

सम्पादकौ
श्री सुदर्शनाचार्यः, गोस्वामी दामोदरशास्त्री च

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी
१९९२

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला
३०८

महर्षिगोतममहामुनिप्रणीतं

न्यायदर्शनम्

सम्पादकौ
श्री सुदर्शनाचार्यः, गोस्वामी दामोदरशास्त्री च

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी
१९९२

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला
३०८

महर्षिगोतममहामुनिप्रणीतं

न्या य द र्श न म्

सम्पादकौ

श्री सुदर्शनाचार्यः, गोस्वामी दामोदरशास्त्री च

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस. वाराणसी

१९९७

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला
३०८

महर्षिगौतममहामुनिप्रणीतं

न्या य द र्श न म्

सम्पादकौ
श्री सुदर्शनाचार्यः, गोस्वामी दामोदरशास्त्री च

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी
१९९२

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०।

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्त्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०।

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्र-
माणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्यो-
ऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः
पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥
तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात्
॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा
सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं-
प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्य-
तोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्त-
प्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥
प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥
प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषा-
नुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः
॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमा-
नस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारा-
दुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दो-
ऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०।

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्त्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्त्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्र-
माणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्यो-
ऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः
पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥
तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात्
॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा
सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं
प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्त्तव्य-
तोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्त-
प्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥
प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥
प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषा-
नुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः
॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमा-
नस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारा-
दुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दो-
ऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्त्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्र-
माणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्यो-
ऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः
पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥
तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात्
॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा
सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं
प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्य-
तोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्त-
प्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥
प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥
प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषा-
नुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः
॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमा-
नस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारा-
दुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दो-
ऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं-प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्त्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्त्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०।

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्र-
माणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्यो-
ऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः
पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥
तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात्
॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा
सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं-
प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्त्तव्य-
तोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्त-
प्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥
प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥
प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषा-
नुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः
॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमा-
नस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारा-
दुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दो-
ऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्र-
माणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्यो-
ऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः
पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥
तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात्
॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा
सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं-
प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्त्तव्य-
तोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्त-
प्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥
प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥
प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषा-
नुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः
॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमा-
नस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारा-
दुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दो-
ऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्त्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०।

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्त्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

घातसादृश्येभ्यो व्यभिचारादनुमानमप्रमाणम् ॥३७॥ नैकदेशत्राससादृश्येभ्योऽर्थान्तरभावात् ॥३८॥ वर्त्तमानाभावः पततः पतितपतितव्यकालोपपत्तेः ॥३९॥ तयोरप्यभावो वर्त्तमानाभावे तदपेक्षत्वात् ॥ ४० ॥ नातीतानागतयोरितरेतरापेक्षा सिद्धिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तमानाभावे सर्वाग्रहणं प्रत्यक्षानुपपत्तेः ॥ ४२ ॥ कृतताकर्त्तव्यतोपपत्तेस्तूभयथा ग्रहणम् ॥४३॥ अत्यन्तप्रायैकदेशसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥४४॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानासिद्धिः ॥ ४५ ॥ प्रसिद्धसाधर्म्यादुपमानसिद्धेर्यथोक्तदोषानुपपत्तिः ॥४६॥ प्रत्यक्षेणाप्रत्यक्षसिद्धेः ॥४७॥ नाप्रत्यक्षे गवये प्रमाणार्थमुपमानस्य पश्याम इति ॥४८॥ तथेत्युपसंहारादुपमानसिद्धेर्नाविशेषः ॥ ४९ ॥ शब्दोऽनुमानमर्थस्यानुपलब्धेरनुमेयत्वात् ॥५०॥

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला
३०८

महर्षिगोतमप्रणीतं

न्याय दर्शनम्

सम्पादकौ
श्री सुदर्शनाचार्यः, गोस्वामी दामोदरशास्त्री च

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी
१९९२

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला
३०८

महर्षिगौतममहामुनिप्रणीतं

न्या य द र्श न म्

सम्पादकौ

श्री सुदर्शनाचार्यः, गोस्वामी दामोदरशास्त्री च

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी

१९९७

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला

३०८

महर्षिगोतममहामुनिप्रणीतं

न्यायदर्शनम्

सम्पादकौ

श्री सुदर्शनाचार्यः, गोस्वामी दामोदरशास्त्री च

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी

१९९२

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला
३०८

महर्षिगौतममहामुनिप्रणीतं

न्या य द र्श न म्

सम्पादकौ
श्री सुदर्शनाचार्यः, गोस्वामी दामोदरशास्त्री च

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी
१९९२